

SÉNAT DE BELGIQUE

SESSION DE 1996-1997

---

8 JUILLET 1997

Projet de loi portant modification de la loi du 27 décembre 1973 relative au statut du personnel du corps opérationnel de la gendarmerie

---

Procédure d'évocation

RAPPORT

FAIT AU NOM DE LA COMMISSION
DE L'INTÉRIEUR ET DES AFFAIRES
ADMINISTRATIVES
PAR
M. CALUWÉ

Ont participé aux travaux de la commission :

1. Membres effectifs : Mme Milquet, présidente; M. Buelens, Mmes Cornet d'Elzjus, de Bethune, Leduc, Lizin, MM. Nothomb, Pinoie, Mmes Thijs, Van der Wildt et M. Caluwé, rapporteur.

2. Membre suppléant : M. Goris.

Voir:

Documents du Sénat:

1-688 - 1996/1997:

N° 1: Projet transmis par la Chambre des représentants.

N° 2: Amendement.

N° 3: Texte adopté par la Commission.

N° 4: Amendement.

N° 5: Décision de ne pas amender.

BELGISCHE SENAAAT

ZITTING 1996-1997

---

8 JULI 1997

Wetsontwerp tot wijziging van de wet van 27 december 1973 betreffende het statuut van het personeel van het operationeel korps van de rijkswacht

---

Evocatieprocedure

VERSLAG

NAMENS DE COMMISSIE
VOOR DE BINNENLANDSE EN
ADMINISTRATIEVE AANGELEGENHEDEN
UITGEBRACHT DOOR
DE HEER CALUWÉ

Aan de werkzaamheden van de Commissie hebben deelgenomen :

1. Vaste leden : mevrouw Milquet, voorzitter; de heer Buelens, de dames Cornet d'Elzjus, de Bethune, Leduc, Lizin, de heren Nothomb, Pinoie, de dames Thijs, Van der Wildt et de heer Caluwé, rapporteur.

2. Plaatsvervanger : de heer Goris.

Zie:

Gedr. St. van de Senaat:

1-688 - 1996/1997:

Nr. 1: Ontwerp overgezonden door de Kamer van volksvertegenwoordigers.

Nr. 2: Amendement.

Nr. 3: Tekst aangenomen door de Commissie.

Nr. 4: Amendement.

Nr. 5: Beslissing om niet te amenderen.

1. EXPOSÉ INTRODUCTIF DU VICE-PRÉMIER MINISTRE ET MINISTRE DE L'INTÉRIEUR

Le projet de loi évoqué vise à attribuer au ministre de l'Intérieur une compétence complémentaire afin de lui permettre d'assurer pleinement sa responsabilité en tant qu'autorité disciplinaire du personnel de la gendarmerie.

Le ministre donne un bref aperçu de la réglementation actuelle.

L'article 24.13, § 1er, énumère les sanctions disciplinaires qui peuvent être infligées au personnel de la gendarmerie. Les articles 24.21 à 24 déterminent qui peut infliger ces sanctions disciplinaires.

En fonction de sa gravité, la sanction disciplinaire sera infligée successivement par le commandant d'unité, le chef de corps, le ministre de l'Intérieur et le Roi.

Il y a plusieurs manières d'entamer une procédure disciplinaire (article 24.26). Cependant, toute procédure disciplinaire débutera par une enquête préalable effectuée par le commandant d'unité.

Tout d'abord, le commandant d'unité peut faire procéder d'initiative à une enquête préalable s'il acquiert personnellement la connaissance de faits susceptibles de constituer une faute disciplinaire.

Ensuite, le commandant d'unité peut faire procéder à une enquête préalable s'il est informé par une autorité dont relève la gendarmerie (le ministre de l'Intérieur, celui de la Justice, le bourgmestre, une autorité judiciaire).

Enfin, le ministre de l'Intérieur peut donner au commandant de la gendarmerie d'initiative ou à la requête du ministre de la Justice, l'injonction d'entamer une procédure disciplinaire en raison de faits précis. Le commandant de la gendarmerie confie la mission en question au commandant d'unité, qui décide lui-même s'il y a lieu de rédiger un rapport introductif. Les autorités sont informées ultérieurement des suites réservées à cette injonction.

Si la gendarmerie décide de ne pas entamer de procédure disciplinaire, le ministre n'a pas la possibilité de contester cette décision. Tout au plus peut-il sanctionner le commandant de la gendarmerie. Le ministre n'a donc aucune prise sur la décision finale.

Le projet de loi à l'examen prévoit une possibilité nouvelle, à savoir celle, pour le ministre, lorsqu'il déclenche une procédure disciplinaire, d'infliger lui-même toutes les sanctions disciplinaires, même les plus légères. Dans cette hypothèse, on recueillera toujours l'avis préalable du conseil d'enquête, ce qui permet de préserver les droits de la défense.

1. INLEIDENDE UITEENZETTING VAN DE VICE-EERSTE MINISTER EN MINISTER VAN BINNENLANDSE ZAKEN

Het geëvoeerde ontwerp verleent de minister van Binnenlandse Zaken een bijkomende bijvoegdheid om hem in staat te stellen zijn verantwoordelijkheid als tuchtverheer van het personeel van de rijkswacht ten volle op te nemen.

De minister geeft een beknopte uiteenzetting van de huidige regeling.

Artikel 24.13, § 1, somt de tuchtstraffen op die het personeel van de rijkswacht kunnen worden opgelegd. Artikel 24.21 tot 24 bepalen wie deze tuchtstraffen kan opleggen.

Afhankelijk van de ernst van de tuchtstraf is dit achtereenvolgens de eenheidscommandant, de korpscommandant, de minister van Binnenlandse Zaken en de Koning.

Er zijn verschillende manieren waarop een tuchtprocedure kan worden geïnitieerd (artikel 24.26). Elke tuchtprocedure wordt echter aangevat met een voorafgaand onderzoek door de eenheidscommandant.

In de eerste plaats kan de éénheidscommandant op eigen initiatief een voorafgaand onderzoek doen instellen wanneer hij zelf kennis krijgt van feiten die een vergrijp tegen de tucht kunnen vormen.

In de tweede plaats kan de eenheidscommandant een voorafgaand onderzoek doen instellen wanneer hij wordt geïnformeerd door een overheid onder wier gezag de rijkswacht staat (de minister van Binnenlandse Zaken, de minister van Justitie, de burgemeester, een gerechtelijke overheid).

In de derde plaats kan de minister van Binnenlandse Zaken, op eigen initiatief, of op verzoek van de minister van Justitie, de commandant van de rijkswacht bevelen om een tuchtprocedure in te stellen voor welbepaalde feiten. Deze geeft deze opdracht aan de eenheidscommandant die zelf beslist of hij al dan niet een inleidend verslag opstelt. De overheden worden dan achteraf op de hoogte gebracht van het gevolg dat is gegeven aan dit bevel.

Als de rijkswacht beslist om geen tuchtprocedure in te stellen kan de minister deze beslissing niet meer aanvechten. Hoogstens kan hij de commandant van de rijkswacht sanctioneren. De minister heeft dus in genedele vat op de eindbeslissing.

In het voorliggend ontwerp wordt een nieuwe mogelijkheid voorzien, waardoor de minister bevoegd wordt om, in de gevallen waarin hij een tuchtprocedure initieert, zelf alle tuchtstraffen, zelfs de lichtste, op te leggen. In deze hypothese wordt telkens het voorafgaand advies van de onderzoekraad ingewonnen waardoor de rechten van de verdediging gewaarborgd blijven.

2. DISCUSSION GÉNÉRALE

Un membre regrette que le projet de loi n'oblige pas le ministre à suivre l'avis unanime du conseil d'enquête. Il est à craindre que le ministre n'inflige des sanctions pour des raisons politiques — sous la pression de l'opinion publique, par exemple. On pourrait limiter ce risque en faisant figurer dans le projet une disposition obligeant le ministre à suivre l'avis unanime du conseil d'enquête. Cette obligation garantirait mieux l'objectivité de la procédure. Il estime que le projet de loi à l'examen accorde trop de pouvoirs à une seule personne, ce qui comporte un risque d'arbitraire.

L'intervenant s'étonne ensuite que ce soit le ministre de l'Intérieur qui inflige les sanctions disciplinaires, même lorsqu'il s'agit de faits commis dans l'exercice de missions judiciaires.

Enfin, le membre relève que le présent projet accorde au ministre de l'Intérieur un pouvoir complémentaire en matière disciplinaire, alors que ce n'est pas le cas pour le ministre de la Justice. Il renvoie à cet égard au rapport Caluwé-Happart (doc. Sénat, n° 700/1) où, dans son vingtième principe, la Commission de l'Intérieur plaide en faveur d'un statut disciplinaire uniforme pour l'ensemble des services de police. Le projet de loi à l'examen paraît en tout cas aller à l'encontre de ce principe.

Le ministre répond qu'il faut faire la distinction entre le droit pénal et le droit disciplinaire. En tant qu'autorité compétente, il est normal qu'il intervienne également comme autorité disciplinaire. Le ministre étant soumis au contrôle démocratique du Parlement, la formule offre plus de garanties qu'un conseil d'enquête qui ne fait l'objet d'aucun contrôle.

En outre, il rappelle qu'il existe un conseil d'enquête néerlandophone et un conseil d'enquête francophone, dont la jurisprudence n'est pas toujours parallèle. De ce fait, il arrive que l'on inflige des sanctions disciplinaires différentes pour des fautes semblables.

En tant que responsable politique, le ministre doit aussi pouvoir prendre effectivement ses responsabilités en la matière. Le Parlement ne peut pas attendre de lui qu'il prenne des mesures s'il n'a pas les moyens de le faire.

En outre, le ministre tient bel et bien compte de l'avis du conseil d'enquête, tout en s'efforçant de développer une jurisprudence uniforme.

Il précise encore que les sanctions infligées pour des faits commis dans l'exécution de missions judiciaires le sont sur l'avis conforme du ministre de la Justice.

2. ALGEMENE BESPREKING

Een lid betreurt dat in het ontwerp niet voorzien is dat de minister verplicht is om het unaniem advies van de onderzoeksraad te volgen. Het risico bestaat dat de minister om politieke redenen sancties oplegt — onder druk van de publieke opinie, bijvoorbeeld. Dit risico zou kunnen worden beperkt door in het ontwerp een bepaling op te nemen die de minister verplicht het eenparig advies te volgen van de onderzoeksraad. Daardoor worden meer waarborgen ingebouwd voor een objectieve procedure. Hij meent dat het voorliggend ontwerp teveel bevoegdheden geeft aan één persoon waardoor het risico op willekeur bestaat.

In de tweede plaats verwondert spreker er zich over dat de minister van Binnenlandse Zaken tuchtstraffen oplegt, zelfs wanneer het gaat om feiten gepleegd bij de uitvoering van gerechtelijke opdrachten.

In de derde plaats wijst het lid er op dat de minister van Binnenlandse Zaken ingevolge dit ontwerp een bijkomende bevoegdheid inzake tuchtaangelegenheden krijgt terwijl dit niet het geval is voor de minister van Justitie. Terzake verwijst hij naar het verslag Caluwé-Happart (Stuk Senaat, nr. 700/1) waarin deze commissie in haar twintigste principe pleit voor een uniform tuchtstatuut voor alle politiediensten. In elk geval lijkt onderhavig ontwerp strijdig met dit principe.

De minister wijst er op dat er een onderscheid moet worden gemaakt tussen strafrecht en tuchtrecht. Als bevoegde overheid is het normaal dat hij ook optreedt als tuchtverheid. Aangezien de minister door het Parlement democratisch wordt gecontroleerd biedt dit meer waarborgen dan een niet-gecontroleerde onderzoeksraad.

Bovendien wijst hij er op dat er een Nederlandstalige en een Franstalige onderzoeksraad bestaan waarvan de jurisprudentie niet altijd gelijklopend is. Daardoor worden soms verschillende tuchtstraffen opgelegd voor gelijkaardige vergrijpen.

Als politiek verantwoordelijke moet de minister in deze materie zijn verantwoordelijkheid ook daadwerkelijk kunnen opnemen. Het Parlement kan niet verwachten dat hij maatregelen neemt als hem de daartoe vereiste middelen ontbreken.

Bovendien houdt de minister wel degelijk rekening met het advies van de onderzoeksraad en streeft hij tegelijk naar de ontwikkeling van een uniforme jurisprudentie.

Ook wijst hij er op dat de straffen opgelegd voor feiten gepleegd tijdens de uitvoering van gerechtelijke opdrachten worden opgelegd op eensluidend advies van de minister van Justitie.

Enfin, on a également créé une commission chargée d'étudier la manière d'harmoniser les procédures disciplinaires des différents corps de police.

Le rapport de cette commission lui sera présenté prochainement.

Le membre estime que le droit disciplinaire n'est pas une matière simple. Il ne se fait donc guère d'illusions sur les possibilités du Parlement de contrôler le ministre en la matière. C'est pourquoi il maintient que les règles prévues dans le projet donnent trop de pouvoir au ministre.

Un autre membre estime qu'il est logique que ce soit le ministre de l'Intérieur qui, en tant que supérieur hiérarchique de la gendarmerie, inflige également les sanctions disciplinaires encourues dans le cadre de l'exécution des missions judiciaires. En fin de compte, c'est lui qui est politiquement responsable du fonctionnement global du corps de la gendarmerie.

3. DISCUSSION DES ARTICLES

En raison des garanties d'objectivité qu'offre l'avis conforme du conseil d'enquête et pour éviter que des raisons socio-politiques ne conduisent le ministre de l'Intérieur à infliger une sanction disciplinaire, M. Goris et Mme Cornet d'Elzius déposent un amendement à l'article 3 (doc. Sénat, n° 1-688/2).

Cet amendement est rejeté par 6 voix contre 3.

*
* *

L'ensemble du projet de loi évoqué a été adopté par 7 voix et 2 abstentions.

Confiance a été faite au rapporteur pour un rapport oral en séance plénière.

La présidente,
Joëlle MILQUET.

Le rapporteur,
Ludwig CALUWÉ.

Tenslotte is er ook een commissie opgericht die onderzoekt hoe de tuchtprocedures van de verschillende politiekorpsen op elkaar kunnen worden afgestemd.

Het verslag van deze commissie zal hem eerst-daags worden voorgelegd.

Het lid meent dat het tuchtrecht geen eenvoudige materie is. Hij maakt zich dan ook weinig illusies over de mogelijkheden waarover het Parlement beschikt om de minister op dit vlak te controleren. Om die reden blijft hij er bij dat de in het ontwerp voorziene regeling te veel bevoegdheid geeft aan de minister.

Een ander lid meent dat het logisch is dat de minister van Binnenlandse Zaken als hiërarchisch overste van de rijkswacht ook de tuchtstraffen oplegt bij de uitvoering van gerechtelijke overheden. Hij is tenslotte politiek verantwoordelijk voor het globaal functioneren van het rijkswachtkorps.

3. ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Omwille van de waarborgen inzake objectiviteit die het eensluidend advies van de onderzoeksraad biedt en om te voorkomen dat politiek-maatschappelijke motieven zouden leiden tot het opleggen van een tuchtstraf door de minister van Binnenlandse Zaken wordt door de heer Goris en mevrouw Cornet d'Elzius een amendement ingediend op artikel 3 (Stuk Senaat, nr. 1-688/2).

Dit amendement wordt verworpen met 6 stemmen tegen 3.

*
* *

Het geheel van het geëvoceerde ontwerp wordt aangenomen met 7 stemmen bij 2 onthoudingen.

Vertrouwen werd geschonken aan de rapporteur voor het uitbrengen van een mondeling verslag in plenaire vergadering.

De voorzitter,
Joëlle MILQUET.

De rapporteur,
Ludwig CALUWÉ.